

Riktlinjer handläggning av parboende

Revidering av riktlinjer

Linda.tuukkanen@upplands-bro.se

Antagen av Socialnämnden i Upplands-Bro kommun den 22 januari 2020, §
46

Innehåll

1	Rätten att bo i särskilt boende.....	3
1.1	Syfte med parboende.....	3
1.2	Vad säger lagen.....	3
1.3	Vem gäller den.....	3
1.4	Hyseslagstiftningen reglerar också parboende.....	3
1.5	Olika former av parboende.....	3
2	Utredning och beslut.....	4
2.1	Ansökan.....	4
2.2	Dokumentation.....	4
2.2.1	Dokumentation medboende.....	5
2.3	Utredning.....	5
2.3.1	Är det bådass vilja att få bo tillsammans.....	5
2.4	Beslut.....	6
2.4.1	Den biståndsberättigade är den som får beslut om parboende....	6
2.4.2	Önskemål ger ingen oinskränkt rätt att välja.....	6
2.4.3	Avgifter för medboende.....	6
2.4.4	Kö till särskilt boende.....	6
2.4.5	Provboende.....	6
3	När den medboende klarar sig utan stöd.....	7
3.1	Den medboende är i behov av stöd.....	7
4	Hälso- och sjukvårdsinsatser.....	7
5	Ersättning till utförare.....	7
6	Hysesavtal vid parboende.....	7

1 Rätten att bo i särskilt boende

1.1 Syfte med parboende

Syftet med rätten att få bo tillsammans i särskilt boende eller serviceboende är att par ska kunna fortsätta bo tillsammans även om den ena parten behöver så omfattande stöd, vård och omsorg att han eller hon behöver bo i ett särskilt boende. Denna möjlighet ingår i en skälig levnadsnivå för äldre personer som varaktigt bor eller har bott tillsammans. Insatsen är frivillig och förutsätter att båda parter vill fortsätta bo tillsammans.

1.2 Vad säger lagen

I socialtjänstlagstiftningen finns två bestämmelser som reglerar rätten till parboende i särskilt boende.

I socialtjänstlagens 4 kap. 1 c § framgår följande: *För den som har beviljats eller beviljas bistånd i form av boende i en sådan särskild boendeform som avses i 5 kap. 5§ ska det ingå i en skälig levnadsnivå att kunna sammanbo med make eller sambo. Detta gäller under förutsättning att paret varaktigt har sammanbott eller, om den ena parten redan bor i ett sådant boende, att paret dessförinnan varaktigt har sammanbott. Första stycket gäller oavsett om maken eller sambon har behov av boende i särskild boendeform.*

I socialtjänstförordningen (2001:937) framgår det i 2 kap 2 § *För det fall makar, sambor eller registrerade partner beviljas boende i en sådan särskild boendeform som avses i 5 kap. 5 § socialtjänstlagen (2001:453) skall med skälig levnadsnivå förstås att båda bereds plats i samma boende, om de begär det.*

1.3 Vem gäller den

Enligt Socialstyrelsens vägledning för tillämpning av socialtjänst- och hyreslagstiftningen framgår att rätten till medboende gäller då den biståndsberättigade beviljats eller sedan tidigare beviljats ett boende som avses i 5 kap 5 § SoL, det vill säga särskild boendeform för service och omvårdnad för äldre människor. Med särskilt boende avses ett boende för äldre från 65 år och uppåt som inte kan bo kvar i sin egen bostad på grund av att behovet av tillsyn eller kravet på trygghet och säkerhet inte längre kan tillgodoses.

1.4 Hyreslagstiftningen reglerar också parboende

Förutom socialtjänstlagstiftningen reglerar även hyreslagstiftningen parboende. Det är viktigt att hålla isär tillämpningen av de olika lagstiftningarna.

1.5 Olika former av parboende

Parboende kan tillgodoses på olika sätt och i olika boendeformer. Det kan vara i samma lägenhet i ett särskilt boende, i sammankopplade

parlägenheter eller i separata lägenheter inom samma boende/byggnad. Makar och sambor som så önskar ska få hjälp att hitta en lämplig boendelösning enligt deras önskemål och förutsättningar.

Även personer med demenssjukdom har rätt att ansöka om och beviljas att få sammanbo med sin make eller sambo. Parboende är dock oftast inte lämpligt inom ett särskilt boende med demensinriktning, om inte båda makarna eller samborna har behov av ett sådant boende. Man bör i dessa situationer försöka hitta flexibla lösningar. Ett alternativ om endast den ena maken eller sambon har behov av ett sådant boende är att hitta olika lägenheter inom samma boende/byggnad där den medboende med fördel placeras med inriktning på boende med somatisk inriktning. En helhetsbedömning med utföraren av vilken boendeform som bäst kan tillgodose behovet får göras i varje enskilt fall.

2 Utredning och beslut

2.1 Ansökan

Ansökan om parboende kan göras i samband med att den biståndsberättigade ansöker om särskilt boende efter att den biståndsberättigade flyttat till vård och omsorgsboende eller efter en längre tid i särskilt boende.

Den person som har behov av särskilt boende alternativt dennes legala företrädare är de som i första hand ansöker om att ha en medboende. Det finns dock inga begränsningar om vad en person kan ansöka om enligt socialtjänstlagen. Ansöker en make, maka eller sambo som inte själv behöver insatsen om särskilt boende om att få flytta med ska även den ansökan behandlas. Däremot kan inte vuxna barn eller någon annan göra en ansökan.

2.2 Dokumentation

I 11 kap 5 § SoL fastställs att handläggning av ärenden som rör enskilda samt genomförande av beslut om stödinsatser, vård och behandling ska dokumenteras. Dokumentationen ska ange beslut och åtgärder som vidtas i ärendet samt faktiska omständigheter och händelser av betydelse. Detta innebär att såväl den som fattar beslut om insatser som den som utför dem har skyldighet att dokumentera. Dokumentationen ska utformas med respekt för den enskildes integritet och beskrivningen av den enskildes förhållanden ska präglas av saklighet och objektivitet. Dokumentationen ska innehålla de uppgifter som behövs för att kunna fatta beslut, varken mer eller mindre. Den enskilde bör hållas underrättad om de journalanteckningar som förs och om andra dokument som rör honom/henne. Om personen i fråga anser att någon uppgift i dokumentationen är oriktig ska detta antecknas. Handlingar

som rör enskildas personliga förhållanden ska förvaras så att obehöriga inte får tillgång till dem.

Dokumentationen har olika syften. Den är av avgörande betydelse för att den biståndssökande ska kunna få insyn i ärende som gäller myndighetsutövning. Dokumentationen ska vara så utformad att den möjliggör en korrekt bedömning och utgör en tillräcklig grund för beslut. För att en biståndssökande ska ha möjlighet att begära rättelse och överklaga ett beslut är det extra viktigt att alla förhållanden mellan honom/henne och socialtjänsten har dokumenterats i nödvändig utsträckning.

Dokumentationen ska också kunna användas för tillsyn, uppföljning, utvärdering, kvalitetssäkring, statistik och för forskning. För att enskilda klientinsatser ska kunna följas upp krävs att arbetet dokumenteras systematiskt. Det finns inga tydliga riktlinjer i lagstiftningen vad gäller systematisk klientdokumentation

2.2.1 Dokumentation medboende

Så länge den medboende inte har något stöd enligt SoL dokumenteras det inte i journal. Om den medboende har beslutade biståndsinsatser som utförs i det särskilda boendet ska dokumentation ske i en egen personakt och ha en egen genomförandeplan.

2.3 Utredning

1 § SoL anges att socialnämnden utan dröjsmål ska inleda utredning när något kommit till nämndens kännedom genom ansökan eller på annat sätt och som kan föranleda någon åtgärd från nämnden.

Utredningen ska vara tillräckligt omfattande för att kunna ge tillfredsställande underlag för beslut, men inte vara mer genomgripande än vad som är nödvändigt för utredningens syfte.

Varje utredning enligt 11 kap 1 § SoL ska leda fram till ett beslut. Detta beslut kan antingen innebära att ärendet avslutas med ett avslag eller med att ansökan beviljas.

Handläggaren ska när det gäller en ansökan om parboende dels utreda om paret varaktigt har sammanbott och dels om båda makarna eller samborna vill fortsätta att bo tillsammans i det särskilda boendet.

2.3.1 Är det bådass vilja att få bo tillsammans

Båda parter behöver var för sig få möjlighet att ta ställning till om de vill bo tillsammans i ett särskilt boende. Båda parter bör erbjudas egna samtal av handläggaren för att diskutera frågan. Att utreda viljan hos en person som har svårt att uttrycka den kräver lyhördhet och kompetens hos handläggaren för att kunna göra en bedömning.

Om endast anhöriga eller en i paret vill ha parboende, finns inte förutsättningarna för att en ansökan om medboende ska bifallas

2.4 Beslut

2.4.1 Den biståndsberättigade är den som får beslut om parboende

Beslutet om medboende ställs till den biståndsberättigade och fattas enligt 4 kap. 1 och 1 c §§ SoL. När makar, sambor eller registrerade partner beviljas särskilt boende båda två ska det framgå i beslutet att de beviljas att bo tillsammans om det ingår i ansökan. Vid ett bifall ska även en genomförandeplan upprättas med den enskilde.

Ett gynnande beslut kan inte återkallas enbart av anledningen att den enskilde tackar nej till erbjudet boende. Den enskilde får fortsätta att ha ansökan aktuell och ett nytt erbjudande ges så snart det är möjligt.

2.4.2 Önskemål ger ingen oinskränkt rätt att välja

Generellt ska kommunen ytterst tillse att erbjudandet tillgodoser den enskildes behov och tillförsäkrar en skälig levnadsnivå. Arbetsmiljön ska också säkerställas så att den biståndsberättigades behov av stöd kan tillgodoses. Det ska finnas plats för personalen att kunna hjälpa den enskilde och det ska finnas plats för hjälpmedel.

Så långt det är möjligt ska den biståndsberättigandes önskemål om hur beslutet ska verkställas beaktas, till exempel om man vill bo i samma lägenhet eller i varsin lägenhet. Insatser ska utformas och genomföras tillsammans med den enskilde och personen ska ha inflytande över hur en beslutad insats verkställs. Den enskilde har dock inte en oinskränkt rätt att få som han eller hon vill.

2.4.3 Avgifter för medboende

Taxan för medboende utgår från taxan för serviceinsatser inom hemtjänsten samt taxan för mat på särskilt boende vilka beslutas av Kommunfullmäktige. De avgifter som den medboende har ingår inte i högkostnadsskydd för den medboendes avgifter.

2.4.4 Kö till särskilt boende

Verkställighet av beslut gällande särskilt boende måste först prioriteras dem som behöver insatsen. Den enskilde kan därför komma att erbjudas plats först, och den medboende i ett senare skede, om det inte är möjligt för dem att dela en lägenhet/ett rum och på så sätt kunna flytta in samtidigt.

2.4.5 Provboende

Det kan vara svårt att förutse vilka påfrestningar det kan innebära att dels bo tillsammans i begränsade utrymmen och att bo inom ett särskilt boende. Den medboende ska därför ges möjlighet till provboende i tre månader. Detta kan utformas som ett förbehåll i den enskildes beslut om parboende. Vid handläggning av parboende ska handläggaren

rekommendera den medboende att behålla parets tidigare bostad under minst tre månader, under den så kallade provboendetiden.

3 När den medboende klarar sig utan stöd

Eftersom de särskilda boendena (med undantag servicehus) inte är utrustade så att de som bor där kan sköta matlagning och tvätt på egen hand är det obligatoriskt för den medboende att ta del av dessa insatser samt få tillgång till larm och hjälp med städning och betala en avgift för detta.

Den som flyttar med till ett särskilt boende utan egna biståndsinsatser omfattas inte av avgiftsbestämmelserna i SoL och därför gäller inte högkostnadsskyddet för den medboendes avgift.

Om den medboende beviljas hjälp enligt 4 kap 1 § SoL med serviceinsatser utöver det som ingår som ett obligatorium, och/eller hjälp med personlig omvårdnad, erläggs avgift också för dessa insatser enligt hemtjänsttaxa. Högkostnadsskydd gäller för denna avgift.

3.1 Den medboende är i behov av stöd

Om den medboendes situation förändras så att denne ansöker om särskilt boende handläggs detta som när personen bor i ordinärt boende. Om den medboende beviljas särskilt boende kan han eller hon bo kvar i sin lägenhet med beslut om serviceinsatser enligt 4 kap 1 § SoL. Den medboende kommer då erläggas avgifter för de insatser som beviljas.

4 Hälsa- och sjukvårdsinsatser

Kommunen har inte hälso- och sjukvårdsansvar för den medboende eftersom det ansvaret endast gäller den som har beslut om insatsen särskilt boende. Den medboende får söka sjukvård som andra i samhället.

5 Ersättning till utförare

Utifrån dagens privata och kommunala aktörer så får man se till varje enskilt avtal gällande ersättningar.

6 Hyresavtal vid parboende

Den medboende ska teckna eget hyreskontrakt med aktuellt hyresbolag om personen bor i ett separat rum eller som medboende i servicehus. Bor makarna/samborna i samma rum så har i normalfallet den medboende rätt att överta den gemensamma lägenheten efter separation eller dödsfall, även om de inte hör till den kategori som har rätt till boendet. Eftersom den kvarvarande hyresgästen också har besittningsrätt till lägenheten kommer hyresavtalet i normalfallet att förlängas även om uppsägning sker från kommunens sida. Hyreslagens bestämmelser gällande besittningsskydd m.m. gäller även för lägenheter inom ett särskilt boende.

När det gäller parboende finns villkor i hyresavtalet om att när den biståndsberättigade avlider sägs hyresavtalet upp. Handläggaren ska informera den medboende vid ansökan om parboende att det preciseras i hyreskontraktet att det är frågan om ett kategoriboende och att avtalet kan komma att sägas upp i det fall hyresgästen inte tillhör kategorin eller inte är i behov av bostad för parboende. Den medboende har då tre månader på sig att flytta ut. Myndighetssidan kan vara behjälplig att kontakta bostadsbolag men den enskilde ansvarar själv för att söka bostad.

Det åligger handläggare att skicka över ”Bilaga till hyreskontrakt avseende parboende i kategoriboende” till kontraktskrivaren hos Upplands-Brohus vid varje aktuellt tillfälle.

I vissa fall kommer parterna dock inte att kunna komma överens. För att få tillgång till lägenheten i ett sådant fall måste kommunen säga upp hyresgästen för avflyttning till hyrestidens utgång och - om hyresgästen inte flyttar - senast en månad efter hyrestidens utgång överlämna tvisten till hyresnämnden för prövning. Hyresnämnden får sedan göra en prövning om det föreligger något skäl för att bryta hyresgästens besittningsskydd i det enskilda fallet. En kontraktstext enligt ovan innebär inte att besittningsskyddet har avtalats bort, men det innebär att parterna är överens om att det är frågan om ett kategoriboende och denna omständighet väger tungt vid en eventuell förlängningstvist i hyresnämnden.

Om den medboende har avyttrat sin tidigare bostad kan personen efter beslut från Äldre- och omsorgsnämnden få förtur till kommunens trygghetsboende eller till annan lägenhet inom Upplands-Brohus. Den medboende ska dock ha visat upp intyg om köande till egen bostad eller om att den tidigare bostaden är uthyrd i andra hand, vid tillfället för ansökan om parboende.